



**„SUCCULENTA“**  
 MAANDBLAAD VAN DE NEDERL. VEREENIGING VAN VETPLANTENVERZAMELAARS  
 OPGERICHT 16 JUNI 1919 — GOEDGEKEURD BIJ KONINKL. BESLUIT VAN 15 SEPT. 1927

Stukken voor de Redactie te zenden vóór den 15en der maand aan: <b>G. D. DUURSMA,</b> Achter de Hoven 114 bis, LEEUWARDEN.	<b>Redactie:</b> <b>G. D. DUURSMA.</b> <b>J. M. VAN DEN HOUTEN.</b>  <b>Girorekening</b> <b>No. 133550 - HEESCH bij Oss.</b>	Alle correspondentie te richten aan het Secretariaat Adres: <b>Mej. M. C. KARSTEN,</b> TERBERG.
---	---	---

**Hoofdbestuur:** CHR. DE RINGH, *Voorzitter*, Hilversum, van Ostadelaan 23;  
 Mej. M. C. KARSTEN, *Secrètaresse*, Terberg; S. P. C. VAN ROMUNDE, *Penning  
 meester*, Heesch bij Oss; G. D. DUURSMA, Leeuwarden, Achter de Hoven 114 bis;  
 J. M. VAN DEN HOUTEN, Rotterdam, Mathenesserlaan 364.

## DE EXPEDITIE VAN FRIEDRICH RITTER NAAR NEDER-CALIFORNIË EN LANGS DE ZEEKUST VAN CALIFORNIË.

Voor jaren vernam ik, dat in het nog ondoorzochte binnenland van het Californische schiereiland talrijke cactussoorten moesten worden aangetroffen; soorten welke in geen enkele verzameling aanwezig konden zijn. Gebrek aan water en gemis aan goede wegen in de eindeloze woestenijen waren hiervan de oorzaak. Men deelde mij toen mede, dat alleen een expeditie per vliegtuig de eenigste kans gaf om deze schatten uit Flora's rijk te leeren kennen. 't Was toen trouwens een onmogelijkheid tot het binnenland van Californië door te dringen. In de laatste jaren echter zijn de wegen in zoodanige conditie gebracht, dat, al is het nog behelpen, een auto toch kan passeeren. Mijn broeder, de plantenzieker Friedrich Ritter heeft nu eenigen tijd geleden de interessante tocht naar de binnenlanden ondernomen.

De moeilijkheden waren evenwel nog groot; de auto stortte in een afgrond. Gelukkig bezeerde niemand zich ernstig. Het voertuig was echter zoo beschadigd, dat men het moest laten liggen, om per voet, een reis van onderscheidene dagreizen, de naastbijzijnde menschelijke nederzetting te bereiken. Ondanks alle moeilijkheden heeft mijn broeder doorgezet. Hij doorkruiste het geheele schiereiland, van de Zuidpunt (Kaap San Lukas) tot dicht bij de grenzen van Californië (Mexicali). Naar de foto's te oordeelen, was deze reis zeer interessant.

Daar is van de hooge bergketens af een groote woestijn te

overzien, zoo hier en daar bedekt met steeds van plaats veranderende duinen. De weg gaat door woestenijen, in welke men op afstanden van 100 K.M. een paar ellendige Indianenhutten aantreft. Woestenijen, zoo onvruchtbaar, dat zelfs de Cactussen er niet willen groeien. De steile hellingen der bergen zijn vol duistere holen — de woningen der oerbewoners.

Een heerlijken aanblik geeft echter het uitzicht op den Grooten Oceaan, daar bespoelt in de kleurrijke bochten de schuimende branding de lange slangvormige ranken van *Cereus occidentalis*. (afb. 1).



Afb. 1. Kust van den Grooten Oceaan met *Cereus occidentalis*.

Photo Ritter.

Elders is tot aan den verren horizon de vlakte met *Cereus eruca* bedekt. Als reusachtige rupsen kruipen ze over den bodem, aan den achterkant afstervend, naar voren steeds verder groeiend en nieuwe voeding zoekend. Zoo hier en daar verheft zich een scheut omhoog, versierd met prachtige bloemen (afb. 2).

Gewapend met lange roode, gewonden doornzwaarden verheft zich de reusachtige *Ferocactus horridus*, volgens Britton & Rose de zwaarstgewapende van alle *Ferocactus*soorten.

*Echinocactus rectispinus* tooit zich met 13 c.M. lange doorns:

een blauw-achtig rood bedoornde verscheidenheid brengt het zelfs tot 16 c.M. lange doorns.

Verrukkelijke Mamillaria's, zooals *M. (Bartschella) Schumanni* heft haar prachtige bouquets, nog nauwelijks door een menschenoog beschouwd, tot de zon omhoog. Zeer opvallend is



Afb. 2. Vegetatie van *Cereus eruca* in Neder-Californië.  
Op den voorgrond een exemplaar in bloei.

Photo Ritter.

nevens de kolossale bedoorning de wondervolle weerschijn der kleuren (afb. 3). Het is, als heeft de stralende Californische zon in de gouden doorns der *Cereus Emoryi* met haar cristatavormen, en in de gouden doorns van *Opuntia aurea spina* en in de vuurroode kogels van *Echinocactus californicus* een grijpbare gestalte aangenomen.

Interessant zijn Friedrich Ritters's mededeelingen over het ontstaan en de verwantschap der Neder-Californische Cactussen. In een brief aan een onzer beste Duitsche Cactuskenner, de Heer Bödeker schrijft hij o.a.: „Opmerkelijk is het, dat de hakigedoornde Mamillaria's en anderzijds de vertegenwoordigers der Ferocactussen zulke overgangen van soort tot soort aanwijzen, dat elke classificatie meer of minder geweld moet aandoen. Neder-

Californië is een hoofdzaak nog een jong gebied, dat nog steeds doorgaat zich uit de Oceaan omhoog te heffen. Kustafzetting met schelpenresten vormen het grootste bestanddeel van het land, tot op 200 meter boven den zeespiegel. Tijdens deze opheffing uit de zee moet de hakiggedoornde Mamillaria met de Ferocactus daar zijn terecht gekomen, zooals zij zich nog heden te midden van een aantal andere Cactussoorten bevinden. De Ferocactus-



Afb. 3. *Mamillaria Schumanni*.

Photo Ritter.

soorten gaan naar het schijnt tot een hakige, Echinocactus Wislizeni-achtige typevorm terug, en van de radvormig-gedoornde soorten, zooals b.v. *Echinocactus rectispinus* of *E. Santa Maria* (afb. 4) vindt men steeds de overgangsvormen tot een hakig grondtype

terug, wanneer men van den buitenkant der groeiplaatsen meer naar het centrum gaat. In ieder geval vindt men genoeg tusschenvormen, welke geen hybriden, doch overgangsvormen tusschen soorten zijn. Wilde men dit tot in bijzonderheden nagaan, zoo waren uitgebreide reizen met veel verzamel materiaal noodzakelijk. Steeds zend ik een aantal Mamillariamonsters met nauwkeurige



Afb. 4. *Echinocactus Santa Maria* aan de Kust bij Rancho Ballena.  
Neder-Californie.

Aan weerskanten van de plant de beide helpers van Friedr. Ritter.

Photo Ritter.

opgave der vindplaatsen, welke zich lastig en altijd eenigszins willekeurig tot bepaalde soorten laten samenvallen. *Mamillaria Schumannii* Hildm. vormt overigens naar het schijnt een eigen variëteiten-reeks, zonder overgangsvormen tot andere hakig-geoornde Mamillaria's. Zij moet wel oer-inheemsch zijn in Zuide-

lijk Neder Californië. dat eertijds een eiland was, ver verwijderd van de noordelijke deelen van Neder-Californië."

Men ziet dus, dat in dit van de wereld afgescheiden gedeelte der Californische eenzaamheid de ontwikkeling der cactussen de mogelijkheid opent, dat nog verscheidene nieuwigheden kunnen ontstaan. Een kleine zending van pracht-planten zond Friedrich Ritter mij; in hoofdzaak verzamelt hij echter zaden. Hoe deze kinderen der wildernis, die zoo bijzonder sterk de kenteekenen van haar ras in kleurige tinten en krachtige bewapening dragen, zich bij ons als zaailingen zullen ontwikkelen, moet wel ieders belangstelling wekken.

H. WINTER, Cactuskweeker.  
Frankfurt a/Main-Fechenheim.

### KORTE TOELICHTING BIJ DEN BOUW VAN EEN KWEKKASJE VOOR CACTUSSEN.

Hoe dikwijls hebben wij niet verlangen gehad, de een vóór de andere na, om zelf een kweekkasje te bezitten. En als het er eindelijk toch zal komen, dus de financieele zijde géén struikelblok meer is voor hem of haar, dan zal den amateur wien verzorgen en opkweken aangeboren eigenschappen zijn, nog slechts resten de technische moeilijkheden nader te overwegen en werk van de zaak te maken waardoor 't feit beslist wordt en 't kweekkasje er zal komen. We hopen voor onze leden dat er zeer velen toe zullen besluiten.

Sommigen onzer hebben zeer zeker nog wel eenige inlichtingen noodig. Reden, waarom deze beknopte verduidelijking gegeven wordt. Het eenvoudigst denkbare kastje is een in tuin of grasveld aangelegd broeibed, 0.60 M. uitgraven, de noodzakelijke 0,30 M. paardemest mag natuurlijk geenszins, als onderste laag, ontbreken.

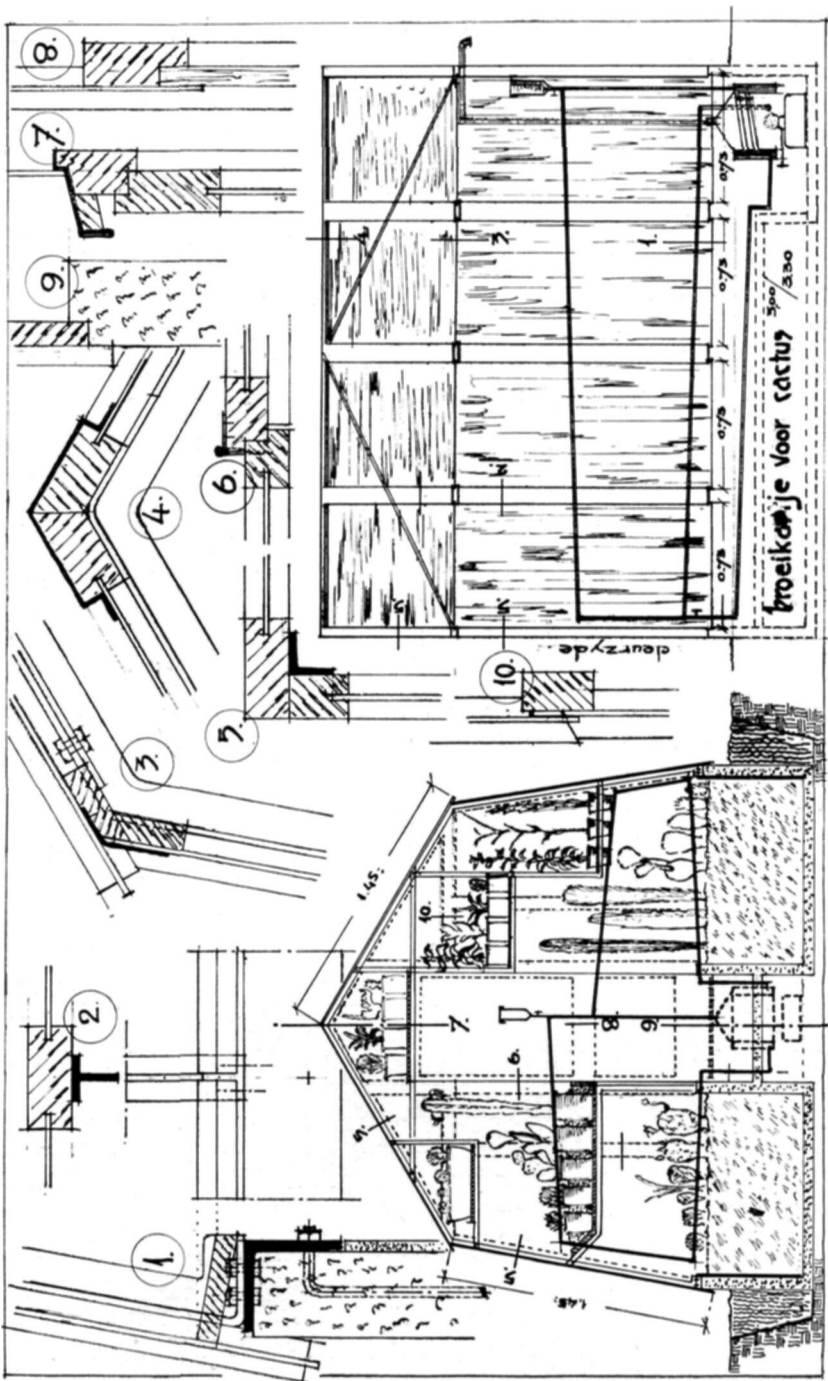
Over dit broeibed wordt een glasraam gelegd en draaibaar gemaakt aan de rondom al of niet geïsoleerde zijwanden. Isolerend zijn de volgende materialen: hout, riet, stroo, cocosmat, houtzaagsel of kurk geïmpregneerd met een teerproduct; ook kurk plaat, maftex en celotex, dit laatste is voor ons doel nogal hoog in prijs, hoewel 't in duurzaamheid bovenaan staat en niet verteerd wordt door vocht of water. Gebruik nooit als enkelvoudige

wand „eternit, daar deze papier-cement substantie, warmte zoowel als koude direct afgeeft, tenzij men het dubbelwandig (spouw) toepast, en deze tusschenruimte 8—10 cm. opvult met in teer gedrenkt zaagsel of kurkafval, dan is zoo'n wand bovendien practisch onverslijtbaar. Vorenbedoelde z.g. koude bak, uit één of meerdere „eenruiters" samengesteld, is tijdens onze midzomernaanden wel bruikbaar.

Meerdere malen noteerde ik in een koude bak met „Hottentottentwijgen", temperaturen van over de 100° ja zelfs 115°. Wij wenschen ons evenwel veelal een meer regelbaar verblijf voor onze planten. Een transportabel kasje opgesteld tegen muur of schutting, op balkon of tegen een schoorsteenengroep op een plat dak geplaatst, geeft ook al aardige uitkomsten. 't Gaat er om voor onze planten gelijkmatige temperaturen te verkrijgen, niet met de groote tegenstellingen van ons klimaat hier te lande. Hoe goed we ook met rietmat en witkwast om kunnen gaan, 't kweekersgenie wil toch iets meer, nl. 't uitrekken van den zomer in vòdr- en najaar en van 't doen verdwijnen van ochtendkille en avondkoude. We weten, dat we onder onze succulenten hebben welke in de koude kas eenige graden vorst kunnen hebben; ik zou hier zelfs een kort lijstje van aan kunnen leggen. Doch met zoo'n sportiviteit houden we ons liever niet op.

Meer kans op succes levert ons een kweekkasje voorzien van een kunstmatige warmwaterverwarming. Een bedrijf zooals wij dit bij den bloemist in werking kunnen zien. Het kleine keteltje op bijgaande teekening voorgesteld is ontleend aan een beschrijving voorkomende in „Succulenta" n°. 4 jaargang '29.

Een stilzwijgende afspraak is: om met de aanleg, bij de plattegrond dus, rekening te houden met een vaststaande maat van het te bezigen glas. n.l. de z.g. „éénruiter" metende 0.73 M. bij 1.41. dit is de Delftlandsche maat. De Zwijndrechtsche maat 0.73 bij 1.43 wordt bijna niet meer gemaakt. De kostprijs van dit glas (dubbeldik) is bijzonder laag in verhouding van andere maten. De notering is thans f 18.— per kist bevattende 21 ruiten. Dikker glas is totaal onbruikbaar voor ons doel. Het houtwerk waarin het glas gevat is, komt ook alweer als massaproductie in den handel voor. 't Moet zijn Amerikaansch grenenhout. 't Minste verlies geven echter ijzeren ramen, de raamroeden zijn slechts 2 cm. breed. We gelooven echter niet dat 't ijzeren raam het houten raam zal verdringen, althans niet in de koude bakcultuur.





Zoals op de teekening te zien is, breken we met het ouderwetsche tablet op  $\pm 0.90$  M. hoogte uit de vloer, men voorkomt koude luchtruimten welke aanleiding geven tot parasietvorming. Een flinke z.g. bodemafluiting van beton of metselwerk afgedekt met een plaat colotex: verhindert de optrekkende koude uit onze polderbodem.

In deze gevormde bak wordt een broeibed aangelegd, waarbij de paardemest vooral niet gespaard blijft. We verkrijgen zoo een gunstige kweekatmosfeer voor onze planten. Tusschen de andere cacteën door maakt de *Ceropegia Woodii* in één zomer tientallen van Meters aan ranken met hunne prachtige bloemetjes vanaf Juni tot in October.

Het vraagpunt „ventilatie" is een zeer belangrijke. Men heeft 't standpunt verlaten, dat een vetplant moet staan in stilstaande lucht. Onze planten zijn geen vitrinegewassen. Zorg voor beweegbare ramen in de verticale wanden van onze kas, waar volop-zon, soms koele nachtwind en vooral dauw-afzetting in den nazomer toegang hebben. We zullen zien welk een heilzame uitwerking deze drie hebben op onze planten.

We komen zoo dikwijls in bloemenkassen waar een museum-atmosfeer heerscht, omdat er nimmer een ongebroken zonnestraal binnenkomt en uit vrees voor elk tochtje angstvallig de toegangsdeuren gesloten blijven. Natuurlijk dulden we geen regenvlagen in onze kas al bezigen we in den zomer eiken ochtend de bloemenspuit. De tabletten stellen we zoo op, dat onze schaduwminnende planten nimmer in de middagzon staan. Diepe slagschaduwen vermijden we door de tabletten van oud spiegelglas te nemen of, als we geroutineerde gieters zijn geworden en dus behendig met de bloemengieter om kunnen gaan: kan plaatgaas z.g. „métal déployé" zeer goede diensten bewijzen. Naar elke potgrootte kunnen we de maaswijdte kiezen, zóó dat de pot er voor 1/5 deel doorheen zakt.

De doorsnede van den hoofdvorm van een bloemenkas zou theoretisch een halve cirkel moeten zijn. Aangezien de zon stijgt, omdat onze aarde draait, zouden we dus ook den grondvorm half of geheel cirkelvormig moeten maken.

Groote koepelvormige broeikassen uit de Renaissance tijd zijn ons dan ook bekend (Koninklijke broeikas te Laeken, België). Het type van onze hier bekend staande tomatenkassen is voor onze teekening gekozen. Geven we onze kas gaten voor afvoer

van hemelwater, dan doen we goed het regenwater te verzamelen in een open bassin in de kas, waarmee we steeds gietwater op temperatuur in voorraad houden. Op groote handelskwekerijen zien we z.g. groeps of familie-kassen. Dit is je ware, men leert dan eerst welke eischen onze planten stellen inzake zon en licht-verdeeling, warmte en ventilatie en wat al niet meer. Daar een kweekkasje voor ons amateurs steeds van bescheiden afmetingen is en daarbij vele soorten van planten moet bevatten, kan men goed doen door de kas in 2 deelen te verdeelen. Het onderhoud: „warmte voorziening" wordt hiermede economischer, omdat we een „warme" en een mindere warme kas kunnen formeeren. Tenslotte zullen we goed doen bij den bouw van een kweekkasje rekening te houden op eenige uitbreiding. Deze uitbreiding voorloopig als z.g. minst verwarmde ruimte te benutten, 't Spreekt wel van zelf, dat voor een ieder van ons, de vrije tijd beperkt is en we daarmede in overeenstemming brengen de hoeveelheid van onze collectie, steeds vermijdend, dat nu ons bedrijf niet topzwaar wordt, want dan gaan we den weg op van den handelskweker. De detailteekeningen van speciale doorsneden spreken voldoende op onze teekening. De ijzeren spantjes kunnen zoo noodig worden vervangen door hout. Naar eigen goedvinden kan men ook de helft van dit kweekkasje bouwen: altijd wanneer er een achterwand disponibel is b.v. in den vorm van muur of schutting. Doch dit geeft voor elk geval weer andere toestanden en inzichten.

Een volgende keer eens over plattegronden.

Tj. SYBRANDI.

## TOBBEN.

Iedere cactusverzamelaar weet wat tobben is en raakt er aan gewend. Tobben met wolluis of wortelluis, met zaaien, enz. maar het is mij ook gebleken, dat er nog een massa bezitters van kleine kassen met de verwarming tobben. Vele brieven zijn mij gezonden om inlichting naar aanleiding van de advertentie voorkomende in het April-nummer.

Nu ben ik geen voorstander om de beschikbare ruimte te gebruiken voor reclaimedoeleinden, maar daar zoovele leden inlichtingen vragen acht ik het van belang voor mijn medetobbers hun eenige mededeelingen te doen.

Mijn kasje is 4 X 2 M. X 2 M. bijna geheel van glas. Alle mogelijke verwarmingen zijn daarin geweest o. a. een kachel, petroleum, warme lucht en nu centrale verwarming.

Een kachel geeft een plaatselijke verwarming en een reusachtige stofboel. Petroleum is verbazend duur, in den winter van 1929 kostte dit *f*1.— per dag, voorwaar geen koopje 2 maanden lang, afgezien nog van de vochtontwikkeling, die de verbranding met zich brengt. Warme luchtverwarming is duur en niet betrouwbaar.

Het thans bij mij in gebruik zijnde kachelkje heeft een voetstuk van 13 cM. hoogte, waarop het kachelkje is aangebracht. Dit is 59 cM. hoog (den kop medegerekend) en heeft een diameter van 25 cM. Het staat buiten de kas in de open lucht, maar is dusdanig geïsoleerd, dat men het als het flink brandt, gerust kan aanpakken, zoodat warmteverlies uitgesloten is.

Op dit kachelkje is een 1 1/2 duims pijpleiding aangebracht en het resultaat is schitterend. Vroeger heb ik 's winters heel wat nachtrust opgeofferd om de kas vorstvrij te houden, dit jaar kon ik mijn hoofd gerust neerleggen. Nu zal men mij toevoegen dat het niet zoo bar koud geweest is, maar wij hebben toch ook nachten gehad met 17° C. vorst en dan was de laagste temperatuur in de kas 50°.

Nu moet men. onze levensgezellinnen zullen dit wel beamen, een kachel leeren stoken, maar royaal genomen verbrandt men ongeveer 1 1/2 mud anthraciet per maand, dit is wel iets goedkoper dan *f*1.— petroleum per dag of ongeveer *f*12.— gas per maand, zooals een der leden mij vertelde.

De prijs van het kachelkje is *f*50. —, welk bedrag men in één seizoen aan brandstofbesparing te boven komt.

Het kachelkje is den geheelen winter niet uitgegaan en is voorzien van een schutrooster.

Stelt U den aanleg niet uit tot het laatste oogenblik, want dan kon teleurstelling wel eens Uw deel worden.

Hilversum, April 1931.

CHR. DE RINGH.

#### DE SUCCULENTEN OP DE PRIMAVERA TE ROTTERDAM.

17-26 April 1931.

Wederom, thans voor de derde maal, hebben de poorten der oude Nenyto zich geopend om eene tentoonstelling binnen hare muren toe te laten, die een beeld wil geven van ons kennen en kunnen op tuinbouwgebied en we mogen

reeds nu gerust constateeren, dat ze de stoutste verwachtingen heeft overtroffen en dat landgenoot en vreemdeling opgetogen waren over de onbegrensde mogelijkheden, die zich toch hebben verwerkelijkt in een expositie op zoo groote schaal als ons land nog nimmer heeft aanschouwd. De twee groote hallen toch. die tezamen een oppervlakte beslaan van 14000 M<sup>2</sup>, waren geheel gevuld en met uitzondering van het achterste deel der tweede hal. die voor de stands der nevenbedrijven bestemd was, was het geheel in een grooten tuin veranderd, met prachtig-groene grasgazons, breed aangelegde paden, waterpartijen, tuinkoepels enz. Waar het ons hier echter alleen om de succulenten te doen is. mogen we voor het overige volstaan met u te verwijzen naar onze bekende tuinbouwbladen en de dagbladpers, die in tal van kolommen den lof dezer eerste „Primavera" bezongen heeft. In de eerste hal treffen we aan de schitterende inzending van de firma Ballego uit Leiden, die geheel bestaat uit bloeiende Phyllo's. Wat een zorg het gekost heeft een dergelijke inzending heel over te brengen, zullen onze leden begrijpen, die zelf Phyllo's kweeken en weten, hoe bros en vergankelijk de knoppen hiervan zijn. Reeds het transport van eenige honderden dezer planten in volle bloei is een kunststuk, dat alleen de ervaren kweeker en liefhebber vermag tot stand te brengen. Ze zijn keurig in twee rotspartijen uitgeplant en al dadelijk treft ons de rijke verscheidenheid in kleuren en soorten. We hebben al meermalen onze verwondering er over uitgesproken, dat men betrekkelijk zoo weinig Phyllo's bij onze cactusliefhebbers aantreft en we houden het er voor, dat de oorzaak daarvan alleen is gebrek aan routine in de juiste behandeling, want lastig zijn ze toch heusch niet en ze bloeien vrijwel zonder uitzondering ieder jaar. Maar nog te veel behandelt men ze als de overige soorten en daarin schuilt m. i. juist de groote fout. Herhaaldelijk hebben we over de Bladactussen geschreven en we zouden er zelfs veel voor gevoelen ze voortaan Bloemcactussen te gaan noemen, als men zulke rijk-bloeiende collecties ziet. In een afzonderlijk artikel hopen we binnenkort nog eens hierop terug te komen, maar we moeten nu onzen rondgang vervolgen.

Toch noteerden we nog in het voorbijgaan enkele namen van soorten, die opvielen. Zoo de kleinbloemige roseroode *La Lorraine*, overdekt met bloemen en de grootere evenzoo gekleurde *Kriemhilde*, de grootbloemige vurigroode *In Memory of Charles Darrah*, en de crèmekleurige *Citronella*. waarin het model van de Koningin der Nacht te herkennen is en die stellig wel een hybride hiervan zal zijn al bloeit ze veel langer. Mooi is ook de purperkleurige Imperator, waar we het doorschijnende lilapaars van de *Cereus speciosus* in terugvinden. Ter afwisseling staan er verschillende planten van *Euphorbia splendens* tusschen en langs het flagstonepadje, dat de groep omgeeft, in uitgeplant. De firma Carlee uit Haarlem was dit jaar wederom gekomen met een groep *Kalanchoe flammea* en we herhalen, dat we onder dit geslacht nog heel wat geschikte bloemistenplanten aantreffen, als men ze maar eens probeeren wil. Deze met haar schitterende koraal-roode bloemen zal haar weg wel vinden. Ook als snijbloem blijft ze weken lang goed. In de tweede hal is de eigenlijke cactus en liefhebbershoek ondergebracht. In vergelijking met het vorige jaar is ze iets minder, vooral doordat de beroemde collectie hoogsucculente Mesems van den heer Labarre, die het vorig jaar zoo sterk de aandacht trok. nu ontbrak, doch we meenden met het oog op het enorme risico en de groote gevaren, die een dergelijke kostbare inzending bedreigen beter te handelen geen uitnoodiging tot het inzenden daarvan te doen. Het koude



*Phyllocactus* hybr. „In Memory of Mr. Charles Darrah“

(Cliché bereidwillig door firma Ballego te Leiden  
ter onzer beschikking gesteld.)

weer heeft ons in het gelijk gesteld, de plantjes zouden een zwaren dobber hebben gehad. Daarbij blijft ook het vervoer steeds een factor, waarmede we ernstig rekening hebben te houden bij het inrichten van een cactustentoonstelling. Mijn eigen verzameling en speciaal de Aioe's hebben het vorig jaar door een ongeluk (het omslaan van den handwagen) zoodanig geleden, dat ze nog enkele jaren noodig hebben voor ze weer geheel op peil zijn. Ken deel ervan heb ik trouwens weg moeten gooien. Zeer mooi en uitgebreid is de inzending van den eenigen buitenlander den heer W. Haage uit Erfurt. Met zeer veel zorg heeft hij de 17 groote manden, een spoorwagenlading vol, naar deze hal gebracht en uitgeplant in een zandlandschap, waarin rotssteen zoo natuurgetrouw mogelijk het vaderland onzer prikkelpflanzen weergeeft. Behalve tal van Grijsaards, die, ik mag het hier wel verklappen, nog voor ze van huis gingen een schoonmaakbeurt met Lux ten deel is gevallen, zoodat hun wolpakjes er smetteloos uitzien, vinden we reuzen Grusoni's met bloemen en een prachtplant van *Etus pilosus*, naast een *Etus cilindraceus*, die dezelfde diep wijnroode doornen vertoont. Vergeten we vooral ook niet de cristaat te vermelden van *Pilocereus Dautwitzii*, waarvan de heer Haage juist zaden en planten uit Peru had bekomen. Aardige nieuwtjes als *Rebutia Haagii*, *Mamillaria Saffordii* en *Mamillaria Mainae* zullen stellig evenmin nalaten de aandacht der liefhebbers te trekken. Deze stonden alle in een kas van de firma Zegveld uit Rijswijk, een mooi voorbeeld van een liefhebberskas en o. i. voor de kuituur van succulenten uitermate geschikt door het vele licht dat ze doorlaat, alles ijzer en glas. Vermelden we van het ingezondene in dit kasje nog dat de rangschikking zooveel mogelijk was gehouden volgens de landen van herkomst en dat er op zeer duidelijke wijze was gedemonstreerd, hoe men cactussen moet zaaien, dan verwijzen we voor de rest naar de nieuwe catalogus der firma, waarvan de belangrijkste soorten op de tentoonstelling te zien waren. Alleen maken we eene uitzondering voor *Euphorbia bupleurifolia*, die in tal van exemplaren vertegenwoordigd was en die de warme belangstelling van ieder succulentenvriend ten volle waard is. Over de *Euphorbia*'s is zoo juist van de hand des heeren Haage een plaatwerk verschenen, dat we bij dezen tevens onder uwe aandacht brengen. Het heet: Die Welt der Pflanze. Bd IV: Euphorbia.

Vervolgen we thans onze tocht langs de stands, dan komen we eerst bij den heer W. Janz uit Rotterdam, die een speciale groep cristata's had bijeengebracht waarin een vijftigtal diverse vormen bijeenstond. We noemen slechts: *Cereus Queretaroënsis crist*, *Mam. Fischeri crist*, *Mam. Karwinskyanus crist*, *Mam. Parkinsonii crist*, en *Etus Saglionis crist*, alle zoover we konden nagaan wortelrecht. De overige planten vormden weer een landschap en hieruit noteerden we *Opuntia diademata sp. nova* met witte bloemen, terwijl die van de stamsoort geel zien. Mogelijk is het een geheel nieuwe soort. Verder de *Mam. Hahniana*, de grijsaard onder de *Mamillaria*'s, die de laatste jaren erg in de mode gekomen zijn en een *Echinopsis campylacantha* van meer dan een meter hoog. Ook de *Bisschopsmutsen* in hun diverse „Spielarten" schijnen nog steeds niets van hun aantrekkelijkheid verloren te hebben.

Wilden we ook hier maar eenigszins compleet zijn met ons verslag dan zouden we een geheel nummer van Succulenta kunnen vullen. We gaan daarom maar verder en vermelden van elke groep slechts de hoofdzaken. Een groote plant van *Phyllocactus hybridus* met een 60 tal bloemen sluit dit gedeelte af. Ze werd ingezonden door Baron v. d. Feltz uit Vlaardingen. De heer van Dijk uit den

Haag had een verzameling ingezonden bestaande uit een 180 planten, die elk voor zich het bekijken waard waren. De opstelling was wat stijf en de opvulling met turfmoalm kon de jury niet geheel bevredigen, maar dat neemt niet weg, dat zijn sortiment zeer fraai was. waarvoor hij een afzonderlijke vermelding kreeg. Merkwaardig is de bonte *Echinopsis Rettigi* (?). grappig de driekoppige *Mam. Parkinsonii*, waarvan het bovengedeelte sprekend op een apengezicht geelk. Heel mooie Echinocereussen waren er verder bij, waarvan meerdere in knop, zooals *Ereus Scheerii*, *Baileyi*, *Salm-Dyckianus*, *Weinbergii* e. a.

Tenslotte de eenige zuivere amateursinzending, namelijk die van den heer le Grand te Rotterdam, waarin o. m. voorkwamen vier en vijfhoekige Bisschopsmutsen. *Mam. Hahniana* en de zeer mooie *Etus Saussieri*. Hier zagen we ook een *Leuchtenbergia principis*, de prismacactus, die slechts in heel weinig collecties voorkomt, terwijl het valleittje opgevuld was met de aardige rozetjes van verschillende Huislooksoorten, die wel een weinig uit den toon vielen tusschen de eigenlijke cacteeën, maar die toch een frischgroen tintje brachten in het grauwgrijze cactuslandschap.

En ten leste komen we dan in de kas van de Rotterdamsche diergaarde, een betonnen kas van de firma Bodegom uit Spijkenisse en voor liefhebberskas wel aan te bevelen. Het aantal soorten, dat hier van de cactussen stond was niet groot, maar merkwaardig waren toch wel de meer dan twintig jaren oude zaailingen van de *Melocactus communis* uit onze West, het zaad indertijd meegebracht door de Suringarexpeditie en door den hortulanus Wilke uitgezaaid. Vermoedelijk zullen dit wel de eenigste uit zaad gekweekte Meio's van dien leeftijd zijn, die in Europa worden aangetroffen. Bijzonder fraai zijn ze intusschen niet, want ze missen het cephalium, wat aan de importen hun typisch karakter geeft. En hiermede kunnen we volstaan. We meenen u een beeld geschetst te hebben van de groote verscheidenheid en we gelooven wel, dat de duizenden bezoekers, die er dagelijks langs trokken, de een meer de ander minder, geboeid zullen zijn geworden door de oneindige vormrijkdom der cacteeën. En onder die vele duizenden zullen er ook allicht enkelen zijn, die zich tot onze liefhebberij aangetrokken zullen gevoelen. Ze zijn in onze gelederen hartelijk welkom,

J. M. VAN DEN HOUTEN.

## BOEKBESPREKING.

**L. Graebener.** Kakteenzucht, Zweite, neubearbeite Auflage.

Mit 38 Textabbildungen. Verlag von Paul Parey, Berlin

S. W., Hedemannstrasse 28. 29 Steif broch. R. M. 2.80.

Toen de Schrijver op zijn 75<sup>en</sup> verjaardag in 1924 de eerste druk het licht deed zien, zal hij niet vermoed hebben op 82 jarigen leeftijd nog een herdruk te mogen beleven van dit handige boekje. Na een geschiedkundig overzicht volgt een hoofdstuk over „Der Kakteen Heimat“, dan over het nut, de cultuur, en de vermeerdering der cactussen. Het dan volgende hoofdstuk is opnieuw ingelascht, en vooral van belang voor den pas beginnenden ver-

zamelaar, die naast gewone kamerplanten ook Cactussen is gaan kweeken. Ten slotte volgt nog een hoofdstuk over ziekte en beschadiging. De 38 afbeeldingen komen op het glanzende papier veel beter tot haar recht dan op het wit-gele papier van den eersten druk. Bovendien zijn ze met zorg herzien en minder mooie houtsneden door betere foto's vervangen. Alles bijeen genomen een aardig boekje, dat gezien den lagen prijs, een ruim debiet verdient.

G. D. D.

A, J. Herwig. Bloemen en Planten in Huis. Practisch handboek voor het kweeken en verzorgen van kamerplanten, de behandeling van gesneden bloemen, het planten in potten, vazen enz. N. V. Uitgevers Mij „Kosmos“, Amsterdam, 1931. Prijs in prachtband f4.90.

Ziezoo, dat is nu eindelijk eens een meer uitgebreid, echt practisch handboek voor het kweeken en verzorgen van kamerplanten, zooals wij dat al lang hadden gewenscht. Want aan de vele overigens goede handboeken over kamerplanten misten wij steeds datgene waaraan de bloemenliefhebber in de eerste plaats behoefte heeft, n.l. praktische aanwijzingen hoe de potten en vazen in de kamer gerangschikt moeten worden, zullen de planten en bloemen tot een werkelijk sieraad strekken. De heer A. J. Herwig, de bekende kweeker van uitgezochte kamerplanten te Bussum heeft in zijn boek juist datgene gegeven wat noodig is om niet alleen de planten in de kamer met succes te kunnen kweeken, maar tevens ze ook voldoende tot haar recht te doen komen. Het geheele boek verradt bij doorlezen den vakman, die door omgang met zijn vele afnemers precies weet met welke zaken de liefhebber zoo dikwijls te kampen heeft. Vragen, die zich dan als vanzelf voordoen, maar dikwijls op afdoend antwoord laten wachten, worden in dit boek op eenvoudige, heldere wijze beantwoord.

Ook voor den succulenteliefhebber is het verschijnen van dit boek een aanwinst. Uit den aard der zaak wordt deze plantengroep slechts beknopt behandeld (bladz. 135—144), doch anderzins worden zooveel nuttige wenken en goede raadgevingen verstrekt, welke ook op onze gedoomde vrienden als kamerplanten betrekking hebben, dat men er veel uit zal kunnen leeren.

Een 90 tal fraaie afbeeldingen, waaronder 10 van succulenten, benevens 4 schitterend gekleurde platen verduidelijken den tekst



van dit mooie handboek, dat, op dezelfde wijze als „Onze Cactussen" en „Onze Vetplanten" uitgevoerd, daarmee een waardig geheel vormt.

G. D. D.

### „Die Pflanze als Lebewesen".

Alhoewel niet geheel en al over cactussen handelend is dit prachtige fotoboekwerk, uitgave van de Societaetsverslag te Frankfurt a/M, ten volle het bezitten waard.

Hier werden de planten veelal niet in hun geheel gefotografeerd, maar dikwijls meer de details waardoor hun wondere schoonheid nog meer naar voren komt. Wanneer men een onderdeel van een plant onder een loupe bekijkt, komt men onwillekeurig onder de bekoring van de prachtige structuur en vormenrijkdom van een of ander onderdeel, dit is hier op meesterlijke wijze op de fotografische plaat vastgelegd, b.v. een ontlukende bladknop, ranken, bloemtros. vruchten enz.

Daar in dit werk pracht foto's voorkomen (de plant veelal in haar geheel genomen) van *Euphorbia bupleurifolia*, *Echinopsis oxygona*, *Mitrophyllum nitratum*, *Aloë arborescens* en andere succulenten is het niet ondienstig dit werk onder de aandacht van succulentenliefhebbers te brengen. De prijs ad Mk 8.50 in linnen stempelband voor een 200 tal schitterende foto's, dus uitkomende op 21/2cent per stuk. is waarlijk niet te duur. gezien de keurige uitgave.

H. KLEIJN.

### PRIJSCOURANTEN.

Friedrich Adolph Haage Jun., *Erfurt*. Kakteen. Preisverzeichnis 109 Jahrgang. Een mooie rijk geïllustreerde catalogus (68 afbeeldingen).

Vergeleken bij vorige jaargangen is het aantal succulenten verbazend uitgebreid niet alleen wat de Mesembrianthema betreft, (112 soorten) maar vooral ook de *Euphorbia*'s (166 soorten) en *Haworthia*'s (30 soorten). Bijzondere aandacht verdient *Mes. (= Faucaria) Haagei*. een groot- en rijkbloeiende, aan het bekende tijgerbekje verwante soort.

Tegelijk ontvingen wij van deze Firma een uitgebreide catalogus van vaste planten. *Dahlia*'s en *Rozen*, welke tegen lage prijzen worden aangeboden.

*Etablissement Horticole* Fr. de Laet, *Contich bij Antwerpen*. Catalogue General de Cactées et Plantes grasses 1931. Deze bij onze lezers zeer bekende prijscourant telt maar even 87 afbeeldingen. Bijzondere aandacht verdienen hier de rijke sortimenten Phyllocactus en Epiphyllumhybriden. Voorts twee nieuwe Cereusspeciosuskruisingen, nl. „Souvenir de Mr. Fr. de Laet" en „Souvenir de Madame Fr. de Laet". Van de Euphorbia's worden aangeboden 30 soorten, van de Haworthia's 20 soorten, en van de Mesembrianthema, een bijzondere specialiteit van Fa. De Laet, 135 soorten.

Richard Graessner *Perleberg* (Duitschland) Hauptverzeichnis über Kakteen. Deze prijscourant, waarin alleen cactussen worden aangeboden, is geïllustreerd met 83 duidelijke afbeeldingen.

Verder verscheen van deze Firma een afzonderlijke Hauptverzeichnis über Sukkulente, eveneens rijk geïllustreerd 147 afbeeldingen w. o. 37 hoogsucculente Mesembr. Aangeboden worden o.a. 51 Euphorb., 32 Haworthia's en 281 Mesembrianthemums! Bijzondere vermelding verdient de keurige op naamstelling van al de succulenten soorten, met bijvoeging der auteursnamen en de juiste benaming der Crassulaceae volgens de nieuwe nomenclatuur van Alwin Berger.

Albert Schenkel *Hamburg 1* (Raboisen 33). Samen von Kakteen und Sukkulente aus anderen Familien 1931.

Deze prijslijst (16 bladz., compres gedrukt) omvat een enorm sortiment van Cactus- en andere Vetplantenzaden, van de meest gewone tot de zeldzaamste soorten. Voor liefhebbers van zaaien lijkt ons dit een zeer verleidelijke aanbieding.

G. D. D.

## DENKT U AAN DEN HEMELVAARTSDAG?

Als goed lid van onze Vereeniging behoort U dan de zomervergadering te Utrecht te bezoeken. Een vergadering, welke nu eens geen dor zakelijk karakter draagt, zooals zoovelen, waarmede men wordt overstelpt, maar een vergadering die geheel gewijd wordt  
*aan onze planten.*

Immers,

*Primo*: men heeft gelegenheid planten te koopen en te ruilen,

hetgeen voor vele leden, die geen lid van een kring zijn of in een kleine plaats wonen, een zeldzame gelegenheid wordt.

*Secundo:* onze eminente heer Van den Houten \*) houdt op zijn kernachtige wijze een lezing

over *onze planten*.

Denkt nu niet: „dat lezen wij wel in ons orgaan". Neen, het gesproken woord van Van den Houten heldert u meer op, geeft veel meer voldoening dan de geschreven artikelen.

*Tertio:* U brengt een bezoek aan den Hortus, dus gaat

naar *onze planten*,

waar de u allen bekende hortulanus en ons medelid, de heer Romeijn, uw gids zal zijn. Dat deze volbloed cactusliefhebber daarbij nog wel wat te vertellen zal hebben, behoeft nauwelijks te worden gememoreerd.

En ten slotte: koffiedrinken op hoogst origineele wijze in den Raadskelder en een gezellige gezamenlijke maaltijd in de „Dietsche Taveerne". Natuurlijk zal daarbij getoast en geklonken worden

op *onze planten*.

Wil echter deze eerste zomer-vergadering slagen, en later in andere steden worden herhaald, dan dienen vele leden aanwezig te zijn en ook zooveel mogelijk den koffiemaaltijd en het diner mede op te luisteren èn door een ferme eetlust, èn door een prettige stemming, èn door.... spraakzaamheid.

Tot heden was de aangifte tot deelname niet bevredigend, zoodat de secretaris van den Kring Utrecht in zak en asch zit, dat hij meerdere diners alleen voor zijn rekening en maag krijgt.

Vandaar deze laatste opwekking!

Is deze niet voldoende? Leest dan de mededeelingen over de zomer-vergadering in het April-nummer van „Succulenta".

Verzendt dus zoo spoedig mogelijk, liefst vóór 8 Mei, de door u ingevulde kaart (zich bevindend in het April-nummer). Bedenk daarbij dat „heel alleen maar verdrietig is" en .... deze kaart als briefkaart (5 cent porto) moet worden verzonden, zoodat de Utrechtsche Kring geen strafport meer zal behoeven te betalen.

A. W. BARTEN.

Voorzitter Kring Utrecht.

---

\*) De heer v. d. H. verzoekt zooveel mogelijk zeldzaam plantenmateriaal mee ter vergadering te nemen, opdat aan de hand daarvan besprekingen kunnen worden gevoerd.

## ALWIN BERGER. †

Even voor het afdrukken van dit nummer ontvingen we de ontstellende tijding, dat Dinsdag 21 April j.l., 's avonds om 7 uur na een vrij langdurig ziekbed te Cannstatt is overleden de Heer Alwin Berger, Hofgartendirektor a. D., Leiter der Botanischen Abteilung der Württemberger Naturaliensammlung.

Met Alwin Berger is zonder eenigen twijfel een der grootste Succulentenkenners dezer eeuw heengegaan; als auteur van tal van waardevolle werken op Vetplantengebied, waarvan we speciaal willen noemen de serie „Handbücher Sukkulenter Pflanzen“, genoot hij een algemeene bekendheid.

In het volgend nummer hopen we uitvoeriger op dezen kundigen man, zijn leven en werken, terug te komen.

M. K.

### UIT DE AFDEELINGEN.

#### Kring Amsterdam.

Excursie naar de kweekkerij van den Heer Tonnekreek op Zondag 3 Mei. Samenkomst 11.30. Schiphoudijk 10, Amstelveen vóór dekweekkerij(niet binnengaan).

Vergadering van den kring op Vrijdag 15 Mei. 8 uur. Pinsengracht 1015 (wegens langdurige besprekingen van huishoudelijken aard is de lezing van Dr. Claeys uitgesteld tot de volgende vergadering).

1. Opening.
2. Notulen en ingekomen stukken.
3. Verslag vergadering Utrecht.
4. Causerie Dr. Claeys.
5. Pauze.
6. Bespreking naar aanleiding van de causerie.
7. Rondvraag en sluiting.

\_\_\_\_\_ H. WITTE, *Secretaris*.

#### Kring 's Gravenhage.

Vergadering op Zaterdag 9 Mei des avonds 8 uur in het gebouw „Amicitia" Westeinde 15.

Agenda.

1. Opening.
2. Notulen vorige vergadering.
3. Excursie Utrecht.

4. Tentoonstelling Floralia.
5. Sluiting.  
Zaailingen ruilbeurs.

Voor de excursie naar Utrecht hoopt het Kringbestuur gebruik te kunnen maken van een gezelschapsbiljet. Het is dus noodig, dat allen, die de feestvergadering te Utrecht willen bijwonen, ter kringvergadering aanwezig zijn, om het aantal deelnemers, het uur van vertrek enz. te bespreken.

Eenige leden willen gaarne op deze Kringvergadering door hen gezaaide planten (jonge zaailingen) onderling ruilen. Van verschillende leden hoorden wij, dat zij materiaal mede zullen brengen. Wil ieder, die zaailingen heeft, al zijn zij klein, daarvan eenige medebrengen ten einde de zaailingen ruilbeurs te doen slagen.

J. J. E. VAN DEN THOORN.

Secretaresse.

Amalia v. Solmstraat 80.

De Heer Romeyn, hortulanus te Utrecht, hield op Zaterdag 21 Maart een voordracht over de „Succulenten" daarmede bedoelende alle vetplanten, die niet tot de cactussen behoren. Hij keurde de scheiding, die men gewoon is te maken tusschen vetplanten en cactussen goed, omdat er zeer veel punten van verschil zijn tusschen de cactussen en de andere succulenten.

Een voordeel bij de vetplanten vond spreker het feit, dat ze over het algemeen niet duur zijn en de bezitter gemakkelijk mededeelzaam en vrijgevig kan zijn, omdat ze zoo veelvuldig stekken maken. Ook komt het zaad goed op. Hij zaait Agave, Aloë, Crassula, Cotyledon en Gasteria bij voorkeur in Februari of Maart bij een temperatuur van 65°: de gewone Mesems komen wat later aan de beurt en de hoogsucculente, de zoogenaamde keisteentjes niet vroeger dan Mei.

Hij brak een lans voor de agave's, die naar zijn meening veel te weinig in de liefhebbersverzamelingen voorkomen en waarvan verscheiden mooie soorten niet te groot worden: zooals: Agave Victoriae Reginae, A. filifera, A. ferox, A. applanata.

Spreker raadde ook aan zich te specialiseeren op de soorten, waarvan men ondervonden heeft, dat ze het in de kas goed doen. De herkomst der verschillende geslachten loopt heel ver uiteen, vandaar dat de planten verschillende eischen hebben.

Over het algemeen verlangen de vetplanten meer water dan de cactussen. In de maand Augustus geeft spreker heel veel water, hij laat de planten zich als het ware met water verzadigen: daarna giet hij langzaam aan minder om in den winter alleen te sproeien met den pulverisator.

Na de pauze besprak de heer Romeyn enkele merkwaardige planten die niet tot de succulenten gerekend kunnen worden, maar die hij toch gaarne in de vetplantenkas een plaatsje geeft. Een daarvan is *Borviea volubilis* een bolgewas uit Zuid-Afrika, behoorend tot de Liliaceae. De plant leeft in een land, waar tijden lang geen water valt: geeft de hemel water, dan maakt ze op den bol een rank, die 7 à 8 weken lang groeit en een lengte van 5 Meter kan bereiken. Daarna bloeit de plant juist als de regentijd voorbij is en dat is voor ons het sein om met water geven op te houden. De rank sterft af en de bol groeit verder. De tijd, waarop men met watergeven moet beginnen is gekomen, wanneer de bol van groen, zilverwit is geworden.

Ook van de bekende olifantsvoet, testiditaria elephantipes kan men veel genoeg belevan. De plant kan 1/2 M. in doorsnede bereiken en wel 1000 jaar oud worden.

De lezing van den Heer Romeyn, die met veel liefde over zijn vetplanten sprak, zal zeer zeker de belangstelling voor deze planten aangewakkerd hebben.

J. J. E. v. D. THOORN.

#### Kring Haarlem en Omstreken.

Vergadering op *Dinsdag 12 Mei 1931*, des avonds te 8 uur in Hotel Lion d'Or.

Op dezen avond zullen de resteerende import-planten gedistribueerd worden: aangezien het bestelde aantal planten op de laatste vergadering niet volledig was aangekomen.

Ruilbeurs.

HET

BESTUUR.

N. B. Voor hen die de vergadering van „Succulenta" op Hemelvaartsdag te Utrecht bezoeken, zoomede deelnemen aan de excursie naar den Hortus Botanicus, bestaat gelegenheid om met andere deelnemende leden uit Haarlem gezamenlijk per trein naar Utrecht te reizen,

De kosten dezer reis zijn per persoon: Retour Haarlem—Utrecht slechts f2.10. Aanmelding voor deelname *uiterlijk 12 Mei a.s.* bij Mevrouw Schreuder-van den Berg, Garenkokerskade 53, Haarlem.

#### *Verslag van de Vergadering op 20 Maart 1931.*

Van deze belangrijke en geanimeerde avond kon in het vorig maandblad geen mededeeling meer worden opgenomen: en volgt dit thans in het Mei-nummer.

Te ongeveer 8 uur opende Mevr. Schreuder de vergadering en heette den Heer Ed. Becht uit 's-Gravenhage evenals Mevrouw Becht hartelijk welkom.

De heer Becht nam daarop het woord en hield een korte doch niettemin leerzame causcrie over het fotografeeren van onze planten, welke met aandacht door de aanwezigen werd gevolgd.

Daarna werd gepauzeerd.

Na de pauze werd een keurige serie lantaarnplaatjes door den Heer Becht op het doek getooverd.

De beelden waren buitengewoon mooi, en het bleek wel dat de Heer Becht de kunst van fotografeeren verstaat: vooral de kleuren der bloemen kwamen goed tot hun recht.

Ook de voorbeelden wat betreft de plaatsing tegen geschikte of ongeschikte achtergrond kwamen op de lichtbeelden duidelijk uit.

Dat deze belanglooze medewerking van den Heer Becht door onze kringleden werd geapprecieerd bleek uit het welverdiende applaus.

Nadat de Voorzitter den spreker namens allen dank had betuigd werd de vergadering te ruim 10.30 uur gesloten.

Rest nog een woord van dank aan ons lid den Heer Brouwer voor het beschikbaar stellen van zijn projectie-lantaarn en aan de Heeren v. d. Bilt en Dekker voor het vervaardigen van ons projectiedoek.

J. J. HAIJE Jr.

Secretaris.

## MUTATIES LEDENLIJST.

## ADRESWIJZIGINGEN.

- H. Bijvanck, Onderwijzer, Amersfoort, v/h. Celebesstraat 10, thans Breitnerstraat 11.  
 B. H. van Straaten, Amsterdam (Z.). v/h. Plantage Parklaan 9 B, thans Noorder Amstellaan 5.  
 J. C. van Vassen, Amsterdam (C.), v/h. Handelskade 3, thans Prinsengracht 25.  
 C. F. Batelt, v/h. Baarn, Tromplaan 38, thans Balthoven, Koppellaan 3.  
 Mej. Knaap, Delft, v/h. Graswinekelstraat 17, thans Loudonstraat 8.  
 C. van Leeuwen, Arts, 's-Gravenhage, v/h. Laan v. Meerdervoort 551, thans Bazarstraat 12.  
 B. K. M. Versnel, 's-Gravenhage, v/h. van Swietenstraat 16, thans Copernicuslaan 30.  
 Joh. de Man, v h. Kralingen bij Dirksland, thans Dirksland, Straatdijk.  
 Mevr. A. L. C. Kuipers-van Dobben, v/h. Haren, Stationsweg 19, thans Groningen, Marktstraat 4.  
 J. L. de Slegte, v/h. Rotterdam. Zestienhovenstraat 41, thans Hillegersberg, Schiebroekschesingel 31 b d Kleiweg.  
 Mej. I. Mees, Rotterdam, Parklaan 16, is verhuisd naar zomeradres: Hilversum, Huize „Inima". Gnoelaan 1.  
 T. Sybrandy, v/h. Dordrecht, Krispijnscheweg 179, thans Rotterdam, Adr. Milderstraat 37a.  
 C. J. J. Koenegras, v/h. Rotterdam. Soetendaalscheweg 32 B, thans Schiedam, van Ruysdaellaan 18.  
 Prof. Dr. H. Schornagel, Utrecht, v/h. Mauritsstraat 115, thans Mauritsstraat 123.  
 J. Schroevers, Hoofd v. School B. Wormerveer, v/h. Marktstraat 81, thans Wandelweg 134.  
 C. J. Sparenburg, v/h. Doorn. Oranjelaan 4, thans Zevenaar.  
 J. H. Koel, v/h. Hoek van Holland. Koning Willem III weg 73, thans Zwartsluis, Wijk III, n". 31.

**Buitenland.**

- Mr. E. E. G. Joakim, President van den Raad van Justitie, Soerabaja (Java), v h. Lembang.  
 Mr. G. F. A. Mullemeiste, Garens (Zwitserland), v/h. „l'Oasis '. Rue du Lac 27, thans „le Royal' (2e étage).

## NIEUWE LEDEN.

- Mej. A. Binnendijk, Amsterdam W., 1e Helmersstraat 31 huis.  
 O. G. Cornelissen, nat. phil. stud., Amsterdam W., Jacob Marisstraat 14.  
 Kl. van Hesselingen, Amsterdam O., Zaaiersweg 115.  
 A. Olthof, Amsterdam Z., Willemsparkweg 121.  
 Mevr. M. Baresse van Wassenaer-van Lynden, „Hoekelum". Bennekom (Gld.).  
 H. L. Dolk, Delft, Westvest 30.  
 J. P. Wessels, Goes, Zonnebloemstraat.  
 K. P. van Arkel, 's-Gravenhage, Weimarstraat 148.  
 J. van Dormalen, 's-Gravenhage, Jac. van der Doesstraat 54.  
 Mevr. E. Jacobs, 's-Gravenhage, Zuidwerflaan 2 (Park Marlot).

Mevr. A. van der Molen-Dirkmaat, 's-Gravenhage, Schapenlaan 124.  
 W. Roos. 's-Gravenhage, Basiusstraat 4.  
 Mevr. A. Völlmar, 's-Gravenhage, Laan v. Meerdervoort 135.  
 J. H. Drewes, Groningen, Lage der A 18.  
 H. J. Nieuwold, Groningen, Oppenheimstraat 3a.  
 P. A. van Riet, Haarlem, Pijlsaan 125.  
 Mej. M. E. van Til. Haarlem, Spekstraat 14.  
 Mevr. de Wed. J. Meeuwesse-Wijkamp, Helmond. Molenstraat 100.  
 J. H. B. van Delden. Hilversum, Taludweg 55.  
 Mevr. F. E. Bezemer, Lunteren (Veluwe). Dorpsstraat 70.  
 F. Meijs, St. Michiels-Gestel (voor 2de maal als lid toegetreden).  
 E. van Hemert, Rotterdam. Palestinastraat 48a.  
 R. Krikke, Rotterdam, Rozegaarde 31.  
 E. A. Snoek, Rotterdam, Crooswijk 6 B.  
 A. Vaes, Schiedam, van Dyckstraat 22a.  
 H. L. Blonk. Utrecht. Havikstraat 20.  
 Mevr. N. de Koff, Utrecht, Obrechtstraat 4bis.  
 Verkade's Fabrieken N. V., Afd. Albums. Zaandam.

#### **Buitenland.**

H. Ramsdonck. 322. Lange Leemstraat, Antwerpen (België).  
 Z. Nishikata & Son. Importers, Exporters, 3151 Negishi Machi, Yokohama (Japan).

#### **Overleden.**

Mevr. H. Bolt-Ritzema, Groningen, Verl. Heereweg 126.  
 Alwin Berger. Am Staigfriedhof 44, Stuttgart-Cannstatt (Duitschland).

#### **RECTIFICATIES.**

Mevr. A. Arends, Groningen. Schuitediep 100 (in pl. van D. S. Arends).

### **BIBLIOTHEEK.**

**Adres: Chr. de Ringh, van Ostadelaan 23, Hilversum.**

### **RUILRUBRIEK.**

Wordt gevraagd in ruil voor andere soort een *mannelijke plant of stek* van *Euphorbia mammillaris* L. door: S. P. C. van Romunde, Heesch bij Oss.